

Η ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ

(Ἡθογραφία παλαιᾶς ἐποχῆς)



ΑΔΗ μέρα σας!

— Καλῶς τὴν κοκώνα Ταρσῆ. Ὅριστε ἐπάνω!

— Ἄς ἀνέβω νὰ ξεκουρασθῶ. Ἄχ, ἦ σκόλες σας! Γέ-
ρασα κοκώνα Δομνῆ μου, γέρασα. Ἀναβαίνω καὶ κον-
τανασαίνω. Καλὲ τί πάστρες εἶνε αὐταῖς!.. Ἡ σάλα
σας ἀστραφτοκοπάει!.. πόρτες καὶ παράθυρα καθρέπτες!..

— Ὅσο ἔρχεται ἀπὸ τὰ χέρια μας, κοκώνα Ταρσῆ, πολεμοῦμε.

Ἡ κοκώνα Ταρσῆ, ἀφοῦ ἔστειλε τῆς ματιές της εἰς τὸ πάτωμα, εἰς
τὸ ταβάνι, εἰς τοὺς σοφάδες, εἰς τοὺς τοίχους καὶ εἰς τὰ σκεπάσματα,
ποῦ ἦσαν ὅλα σιδερωμένα καὶ καρφίτωμένα, ἔσεισε μὲ χαμόγελο
τὸ κεφάλι καὶ ἐκάθησε. Ἡ κοκώνα Δομνῆ πορῆγγειλε τὴν κόρη της
Ραλλοῦ νὰ ἐτοιμάσῃ τριαντάφυλλο γλυκὸ καὶ ἓνα καφέ πρῶινό.

— Καλορροϊξικὴ ἦ κόρη σου, Δομνῆ μου, καὶ καλορροϊξικὰ τὰ
νέα ποῦ σοῦ φέρνω.

— Καλορροϊξικὰ νάναι καὶ τὰ χέρια σου, Ταρσῆ μου. Νὰ τ' ἀκούσω!

— Ἐέρεις, κόρη μου, κάθε καλὸ ἀκούεται στὴν Πόλι καὶ τοῦ σπι-
τιοῦ σας ἢ προκοπὴ εἶνε ξακουσμένη. Ἐσκέφθηκα νὰ κάμω προξε-
νειά τὴν κόρη σου, τί λές! Ἄν θὰ κάμω καλὸ, ἀξίζει στὴν Ραλ-
λοῦκα μας νὰ τὸ κάμω. Καὶ σκέφτηκα τοῦ τσελεπῆ Κυριάκου τὸν
υἱό, τὸν Γιάγκο. Τί παλληκάρι, Δομνῆ μου, τί παλληκάρι! Στὴν ὄψι
ἄγγελος, στὸ ἀνάστημα λεβέντης, στὴν περπατησιὰ ἀρχοντιά Μπε-
ζεστενιοῦ καὶ νοικοκύρης, καλογυναικῆς, κουβαλητῆς—ὡς καὶ τοῦ
πουλιοῦ τὸ γάλα.

— Ἄν εἴστειλε ἡ Παναγιά, κοκώνα Ταρσῆ, μεγάλη νάνε ἡ χάρι
Της. Καὶ πάλι ἐγὼ ἀνάλογα στὴν περηφάνεια μου προῖκα θὰ τὴν
θῶσω. Ἀλλαξιὲς γουναρικά, ἀσημικά, ὅλα στὴν ἐντέλεια. Ὁ μακα-
ρίτης ὁ πατέρας της κοιλάρφανη τὴν ἄφησε, μὰ ὁ παποῦς της ἦταν
τοῦ Αὐθέντου τῆς Βλαχίας Γκίκα κελαρτζῆ - μπασης. Ἄ, ὁ παπποῦς
της! Φοροῦσε καθάδια εἰς τὰ πόδια, σαλδάρι καὶ μηντάνι ποῦ δύο -
τρεῖς μόνον φοροῦσαν γραικοὶ καὶ παχειὰ γοῦνα μὲ μεγάλα προφί-

λια. Είχε και τὴν ἄδεια νὰ φορῆ ἀψηλὸ καλπάκι. Ἐγώ, Ταρσίτσα μου, ὄχι ποῦ θὰ πῶ γιὰ τὸν πατέρα μου, μὰ σ' ἐκεῖνα τὰ χρόνια ποῖός φοροῦσε τέτοια; Καὶ ἔλεγαν πῶς ἐστέκετο πίσω ἀπὸ τὸν Αὐθέντη ὅταν διωρίζετο εἰς τὸ Ἄρξ ὁδοὶ καὶ περίμεναν νὰ περάσῃ ὁ Μεγαλειότατος Σουλτάνος νὰ τὸν προσκυνήσουν. Τέτοια μεγαλεῖα εἶδεν ἡ γενεαλογία μου.

Ἡ Ραλλοῦ χαιρετᾷ καὶ μπαίνει μὲ τὸν δίσκο μὲ γλυκὸ καὶ μὲ καφέ.
— Καλῶς τὴν κόρη μου, καλῶς τὴν! λέγει ἡ Ταρσῆ. Γλυκὸ μὲ φέρνεις—γλυκειὰ νᾶνε καὶ ἡ τύχη σου! . . . φτοῦ, φτοῦ, φτοῦ στὸν κόρφο μου, μὴ σὲ ματιάξω.

— Γλυκὸ γιὰ τὰ γλυκὰ σου λόγια, κοκῶνα Ταρσῆ.
— Εὐχαριστῶ. Καὶ τί εὐμορφο χρῶμα πᾶχει τὸ γλυκὸ σου. Φύλλο ἔνα—ἔνα παστρεμένο. Αὐτὰ τὰ χρυσὰ χεράκια σου τὸ ἐψήσανε;

— Ὅχι, τῆς μητέρας μου.
— Τὸ ἴδιο κάμνει. Ἀπὸ ποῦ εἶσαι τριαντάφυλλο; ἀπ' τὴν τριανταφυλλιά μας. Μὴ δὰ δὲν βλέπω τὰ ἐργόχειρά σου; Δὲς τί εὐμορφοί τσεβρέδες στὸν καναπέ ριχμένοι! . . . τί κέντημα φιλό! . . . τί κουκου-νάρες εὐμορφιά. . . ἀξίζουσι τὸ ἀληθινὸ τὸ σύρμα. Πῆρα μερικὰ κέγῳ ἀπ' τὸ τσαρσί, ἀπὸ τὸν σιὸρ Κωστάκη τὸν Ραφτάνη, μὰ ποῦ τὰ δικὰ σου, κόρη μου. Δὲν μοῦ λέτε; εἶπανε πῶς θὰ χαλάσῃ τῆς κόρης του ὁ ἀρραβῶνας, χάλασε; Ὁ γαμπρὸς ἐνδιαφέρεται—ἔξερῳ ἐγὼ—μὲ μιὰ γειτόνισσά μου χροκαμμένη. Τᾶμαθε ἡ νύφη καὶ λιγοθύμησε· ἔβλο κομμάτι γέννηκε. Δὲν τὰ μάθατε;

Ἡ Ραλλοῦ ἐκοκκίνησε. Δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ λέξι ἐχθρική γιὰ τὴν φιλενάδα τῆς τὴν Ραφτάνενα. Ἡ κοκῶνα Ταρσῆ εἶπε μερικὲς ἄλλαις κατηγορίαις ποῦ τὴν εἶδε τὴν περασμένη ἐβδομάδα στὸν λουτρό μὲ κάμποσα κοκκινάδι, μὲ ξένη μαλλιά καὶ μὲ κάμποσα χρονάκια στὴν ράχι· καὶ μὲ ὕφος ἐξακολουθεῖ:

— Εἶπα στὸν πατέρα τῆς γιὰ μιὰ προξενειά, μὰ τέτοια τσακίστρα καὶ πιπιτισσὸ ποῖός τὴν παίρνει. Φεῦτικά μοῦτρα σὰν τῆς τσεβρέδες ποῦ μὲ πούλησε ὁ μπαμπᾶς τῆς.

Κατόπιν σηκώθηκε νὰ φύγῃ.

— Ἄς πηγαίνω, κόρη! Εἶμαι γιὰ τὸ Κοντοσκάλι. Μὴ τὰ ρωτᾶς. Τὴν προπερασμένη Κυριακὴ γέννηκε ἕνας γάμος πολὺ μεγάλος. Φύγανε οἱ καλεσμένοι, φύγανε καὶ τὰ παιχνίδια· μὰ ὁ γαμπρὸς—μυστικὰ σὰς τὸ λέγω, νὰ μὴ βγάλετε λέξι—εἶνε δεμένος. Ἄς πηγαίνω πρῶτ', διότι αὐτὰ τὰ πράγματα πρῶτ' ξεδιαλύουν.

— Ὁρα σου καλῆ, κοκῶνα Ταρσῆ, καὶ καλορροίξικα τὰ χέρια σου.
— Εὐχαριστῶ. Τὴν Πέμπτη βράδυ θάλθω γιὰ τὴν ἐγκλαδῆ. Ἄν ἔλθῃ ἐνωρίτερα ὁ πάτερ Ἀνανίας, μὲ μηνᾶτε· θάμαι στὴν Ζούλειαινα. Ἐέρεις πῶς ἡ κόρη τῆς ἔχει κοκκινάδα. Ἐξῆ μῆνες πᾶνε κ' ἔρχονται οἱ γιατροὶ κ' ἡ ἄμοιρη κατήντησε ἀγιοκέρι. Ἐέρουν, κόρη μου, αὐτοὶ νὰ βγάλουν τὴν τύφλα τους; Μόδα τώρα μὲ τοὺς γιατροὺς!

II

Ἡ κοκῶνα Δομνὴ χύνει τὸν τελευταῖον ἴδρω τῆς. Ἡ κοκῶνα

Ταρσῆ δὲν ἔχει πλέον νὰ προσθέσῃ τίποτε. Καὶ ὁ πάτερ Ἀνανίας ἀντιγράφει τὴν Ἐγκλαβή·

| | | | |
|---|---|---|---|
| Ι | ϸ | Χ | ϸ |
| Ν | Ι | Κ | Α |

«Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν. Γένοιτο, Κύριε, τὸ ἔλεός Σου ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ Σέ. Γένοιτο.

Ἡ κυρὰ Δομνίκα τοῦ μακαρίτου σιὸρ Γιωργάκη χήρα, δίνοντας τὴν μοναχοκόρη τῆς Ραλλοῦ νύμφην καὶ εἰς στέφανον ὅπως διατάξουν αἱ Ἁγίαι Γραφαί, οἱ ἅγιοι Πατέρες καὶ οἱ ἅγιοι Πάντες τῆς ἁγίας Ἀνατολικῆς καὶ Ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας, δίνει πρώτα πρώτα τὴν εὐχήν τῆς·

«Καὶ ἀπὸ ὅσα ἐλέησεν ὁ Πανάγαθος Θεός, μετὰ τὸ νὰ ὀνομάζωνται βίος καὶ περιουσία ἐπὶ τῆς γῆς, δίνει ἡ κυρὰ Δομνίκα μίαν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας καὶ Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, μετὰ ἀσημωμένα κεφάλια καὶ χέρια».

«Δίνει τοῦ γαμβροῦ, ἔστωντας νάναι συνήθεια, μποξαλίκι—ἤγγουν ἀλλαξιὰν μεταξωτῆν καὶ βρακοζῶναν κεντητὴν ἀπὸ σύρμα.

«Δίνει καὶ τῆς πολυαγαπημένης νύμφης ἀπὸ ροῦχα τῆς νύκτας καὶ ἄσπρα ἀπὸ δουζίναν μισὴν καὶ ἓνα στρώμα μετὰ δύο παπλώματα. Δίνει καὶ ἓνα τόπιον ἄσπρο πανὶ τῆς Ἰγγλιτέρας διὰ τὸ καλορροϊζικο, τοῦ μετὰ τὸ καλὸ θὰ μᾶς ἔλθῃ».

«Δίνει ἓνα σάλιον φερμασιον καὶ ἓνα μποξᾶ τζάρι.

«Δίνει τὸ μαλαμάτενιο χαρχάλι τῆς».

«Δίνει μίαν γοῦναν σαμοῦρι, δῶρον τοῦ ποτὲ καψιμάλη τῆς ἐκκλησίας μας καὶ θείου τοῦ μακαρίτου, τοῦ Τσελεμπῆ Νικολάκη.

«Δίνει καὶ ἓνα πολύτιμον σάλι τζάρι τῆς Περσίας, μετὰ κρόσια, ὅπου ἦταν δῶρο τοῦ ἄρχοντος Αὐθέντου τῆς Βλαχίας Γκίκα — Θεὸς συγχωρέσαι τὴν ψυχὴν του — εἰς τὴν φαμίλιαν μας».

«Καὶ τέλος δίνει ὅλες τὰς εὐχαῖς τῶν ἁγίων πατέρων τῆς πίστεως, νὰ ἦνε διὰ τὸ ὀσπίτιον τῆς νύμφης, ὅπως καὶ καθὼς προστάξουν οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆται.

Ἐπογράφομαι ἡ ταπεινὴ δούλη τοῦ Θεοῦ

Δομνὴ

Καὶ ἐπικυρῶ ἐγὼ ὁ γραμματεὺς
καὶ προϊστάμενος τῆς ἐκκλησίας
πάτερ Ἀνανίας».

Ἡ Ἐγκλαβὴ ἀφίνει χαμηλὰ ἄδειο μέρος ὅπου θὰ ὑπογράψουν ὁ γαμβρός καὶ οἱ μάρτυρες κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου.

III

Ἡ πρώτη ἐπίσκεψις στὴν νύμφη γένηκε τὴν παρακάτω Κυριακῇ.
Ἡ ἐκκλησία εἶχε τελειώσει. Ὁ τσελεμπῆ Κυριάκος, ἡ γυναῖκά του

και ο γιος ο γαμβρός, μα απ' όλους πρώτη, κουνητή, και με καμάρι ή κοκώνα Ταρσή, κτυπούν την πόρτα της κοκώνας Δομνίκας. Ή γειτονιά χύθηκε δλη στα παράθυρα. Ή πόρτα άνοιξε και ή κοκώνα Δομνή καταβαίνει να υποδεχθῆ.

Ή μουσαφίρ - όντας έγέμισε από χαρές, από γέλια και από λόγια. Μακρὺ τοιμπούκι με ήλεκτρο στο έπιστόμιο προσφέρει εις τον πενθερό ή συμπεθέρα και ή δούλα Μάλαμα φέρει την φωτιά. Εις τα λόγια περνᾷ την Ταρσή ο τσελεμπή Κυριάκος. Ή λόγος δια τον φάλτη τον δεξιό που έφεραν έσχάτως. Τί έκτακτα που ειπε την Δοξολογία και το χερουδικό! Λέγει πώς και τα δύο ήσαν εις τον πρώτον ήχο και μαθήματα αρχαίων διδασκάλων. Ήλλ' ή γυναίκα του ευρισκε καλλίτερο τον διάκο. Το Ευαγγέλιο έσταζε μέλι από το στόμα του. Εις το άκουσμα όμως του διακου ή Ταρσή την αποπαίρνει.

— Ήχ, εκείνον το διάκο! λέγει και κουνει το κεφάλι. Θεός να με σχωρέση... εκείνον το διάκο!..

— Τί σουκαμε ο διάκος, κοκώνα Ταρσή; έρωτᾷ με γέλια ο πενθερός.

Και εκείνη, αφού έσουρωσε τα μούτρα και εκούνγησε το κεφάλι:

— Ή διάκος Κωνσάντιος; έξω από την Ιερωσύνη του, διάβολος μοναχός!

Ή πόρτα άνοίγει τότε και ή νύφη κρατούσα δισκο με γλυκό και με καφέ, κάτω τα μάτια και κατακόκκινη, παρουσιάζεται. Τα χέρια της τρέμουν επως λαχταρᾷ το φάρι και απ' αντίκρυ ο γαμβρός έχασε την όψι του, λές που θα τουφυγε το αίμα. Ήμέσως τότε ή κοκώνα Ταρσή έστρεψε τον λόγο εις το ωραίο χρῶμα του γλυκού, που εκείνη δέν κατώρθωσε, ποτέ να το επιτύχη, όσο και αν έβαλε λεμόνι, για να άνοιξη το χρῶμα. Ήμίλησε κατόπι για το γυριστό γλυκό, για το βύσσινο, για το κυδώνι, μα και τα μάτια δέν τραβοῦσε από τον γαμβρό να κυττάζη της ματιές του.

Ή πενθερός ήρεσε την νύφη του. Το πρόσωπό του εξέφραζε μεγάλη ευχαρίστησι. Ήρχισε να λέγη πώς μοιάζει τον παπού της, που πολύ καλά τον ένθυμείται. Τελευταίον μάλιστα τον ειδη στην ακολουθία του όσποδάρου της Βλαχίας Γκίκα. Ή όσποδάρος εκίνησε έξω από την μεγάλη πόρτα Ήδινέ-καπου καθάλα εις ωραίο άλογο που ειχε χρυσοκεντημένο το έφιππιο. Φοροῦσε τον έπίσημο μανδύα, ήγγουν την καμπανίτσα και καλπᾷ ύψηλό από σαμούρι. Ήπ' όπισω άνθρωπός του εκράτει την Κοῦκα, ήγγουν την ήγεμονική μήτρα, δλη από ασήμι, με διαμαντένιο λόφο και με πτερά στρουθοκαμήλου. Είκοσι και όκτώ άνθρωποί του, με καθάδια και καθάλα στάλογο, ήσαν ή ακολουθία του, και ξένος κόσμος αναριθμητος. Μέσα στην ακολουθία του αυθέντου χωρίζεταν ο μακαρίτης ο παππούς της νύφης. Ή! που εινε τότε εκείνα τα άρχοντλίκια! Τώρα ούτε νοιώθουμε πώς φεύγει όσποδάρος για την Βλαχία!

Και ένφ εκείνος έλεγεν αυτά, επιστρέφει ή νύφη με τον δισκο να πάρη τα φλυτζάνια. Για μια στιγμή κανείς δέν όμιλει. Ή γαμβρός

κάρφωσε τὰ μάτια του στὴν νύφη καὶ μέσα στὴν ὠχρὰ του ὄψι φάνηκε ὡς νὰ διστάζει. Μιὰ στιγμή ἀκόμη καὶ ἐτελείωσε. "Ἐνα γελαστό σημάδι ζωγραφίθη στὴν φυσιογνωμία του καὶ ρίπτει στὸν δίσκο τῆς κόρης τὸ φλουρί. Ἦταν λογοσήμαδο!

Ἡ νύφη ἀμέσως ἐκλονίσθη, μὰ ἡ κοκώνα Ταροῦ βρέθηκε στὸ πλάγι τῆς.

— Νὰ μᾶς ζήσουν, συμπεθέρο! ξεφωνεῖ στὴν συμπεθέρα ποῦ δακρύζει.

Ὁ γαμβρὸς ἤλλαξε χρῶμα. Κατακοκκίνησε. Ἡ νύφη γένηκε ἄφαντη.

— Καὶ στὸν γάμο τους! Εὐχονται τὰ συμπεθέρια.

[Κωνσταντινούπολις]

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Τ Ρ Ω Ε Σ

Α'

Εἶν' ἡ προσπάθειές μου σὰν τῶν Τρώων.

Κοιμάτι κατορθώνουμε· κόμματι παίρνουμ' ἐπάνω μας· κι' ἀρχίζουμε νάχουμε θάρρος καὶ καλὰς ἐλπίδες.

Μὰ πάντα κάτι βγαίνει καὶ μᾶς σταματᾷ.

Ὁ Ἀχιλλεὺς στὴν τάφρον ἐμπροστά μας βγαίνει, καὶ μὲ φωνὲς μεγάλες μᾶς τρομάζει.

Β'

Εἶν' ἡ προσπάθειές μας σὰν τῶν Τρώων.

Θαρροῦμε πῶς μ' ἀπόφασι καὶ τόλμη θ' ἀλλάξουμε τῆς τύχης τὴν καταφορὰ

κ' ἔξω στεκόμεθα ν' ἀγωνισθοῦμε.

Ἄλλ' ὅταν ἡ μεγάλη κρίσις ἔλθῃ, ἡ τόλμη κ' ἡ ἀπόφασίς μας χάνονται·

ταράττεται ἡ ψυχὴ μας, παραλύει καὶ τρέχουμε ὀλόγυρα ἀπ' τὰ τεῖχη ζητῶντας νὰ γλυτώσουμε μὲ τὴν φυγή.

Ὅμως ἡ πτώσις μας εἶναι βεβαία. Ἐπάνω, στὰ τεῖχη, ἄρχισεν ἤδη ὁ θρήνος.

Τῶν ἡμερῶν μας ἀναμνήσεις κλαῖν κ' αἰσθήματα.

Πικρὰ γιὰ μᾶς ὁ Πριάμος κ' ἡ Ἐκάβη κλαῖνε.

[Ἄλεξάνδρεια]

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ